

ning, hvarifrån åsigten hade utgått, eller antagandet af själens och kroppens hvar för sig sjelfständiga realitet. De blefvo alla fattade såsom blotta modi af idéen, som var det enda substantiella. Men härigenom var vägen banad för Spinozas pantheism, hvarest ingen fråga kunde blifva om ett sjelfständigt personligt väsende, utan såväl personen som allting annat måste i det absolutas afgrund gå till intet.

Till förklaring af medvetandets innehåll återstod således, då medvetandet fortfarande fattades såsom i sig sjelft tomt, ingen annan utväg, än att, med förkastande af de båda substansernas sjelfständighet mot hvarandra, antingen göra förnimmelserna till verkningar af de kroppsliga tingen eller göra dessa senare till blotta förnimmelser. Den första åsigten framställdes af Locke, för hvilken själen var en tabula rasa, ett oskrifvet papper, hvarpå bilderna af de yttre tingen äfvensom af själens egen verksamhet liksom på ett vax intrycktes. Ur dessa enkla s. k. sensations- och reflexionsidéer bildades sedan af förståndet de sammansatta, men hvilka blott hade subjektiv giltighet. Dit hörde äfven substansbegreppet, ett begrepp, som för åsigten var